

Besluit

Accreditatierapport en -besluit met een positieve beoordeling van de accreditatieaanvraag voor de opleiding Master of Science handelsingenieur (master) van de HUB-EHSAL

datum

17 september 2013

onderwerp

Definitief
accreditatierapport en -besluit
(001302)

bijlage

1

1. Inleiding

Bij brief van 21 december 2012 heeft het instellingsbestuur van de HUB-EHSAL te Brussel een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) voor de opleiding Master of Science handelsingenieur (master), evenals een aanvraag van het bijzonder kwaliteitskenmerk "duurzame ontwikkeling". Deze aanvragen zijn ontvangen op 21 december 2012 en ontvankelijk verklaard op 11 februari 2013.

De accreditatieaanvraag en de aanvraag van het bijzonder kwaliteitskenmerk steunen op het visitatierapport van een externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie ingesteld door de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA).

De visitatiecommissie kende de volgende samenstelling:

Voorzitter:

- Tom Groot (domeindeskundige), hoogleraar Management Accounting aan de VU Amsterdam;

Leden:

- Jan Nedermeijer (onderwijsdeskundige), tot zijn pensioen verbonden aan het ICLON (Interfacultair Centrum Leraren opleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing) van de Universiteit Leiden als hoofd afdeling Hoger Onderwijs en lid van het managementteam;
- Allard van Riel (domeindeskundige), sinds 2009 is hij gewoon hoogleraar Marketing aan de Radboud Universiteit Nijmegen en sinds begin 2011 voorzitter van het onderzoeksinstituut en vice-decaan;
- Hans van Kranenburg (domeindeskundige), voorzitter van bedrijfskunde aan de Radboud Universiteit;
- Wim During (domeindeskundige), met emeritaat. Hij was betrokken bij verschillende visitaties in het HBO;
- Hein Roelfsema (domeindeskundige), docent/onderzoeker aan de Utrecht School of Economics van Universiteit Utrecht. Tevens heeft hij een aanstelling aan de Erasmus Universiteit en is hij gastdocent voor internationale financiële markten aan de Rijksuniversiteit Nijmegen;
- Cécilia Trussart (student-lid), masterstudente handelsingenieur aan ICHEC, een Franstalige economische hogeschool in Brussel.

Secretaris:

- Jetje De Groof, gecertificeerd secretaris aangesteld door VLHORA;

Pagina 2 van 12 De visitatie heeft plaatsgevonden op 20, 21, 22 en 23 maart 2012. Het visitatierapport dateert van 4 december 2012.

De NVAO heeft de visitatiecommissie verzocht om haar oordeel te geven over de academisering, de doelstellingen, het personeelsbeleid en het gerealiseerd niveau. De NVAO heeft hiervoor op 11 juni 2013 met de visitatiecommissie gesproken, waar zij haar oordeel over deze onderwerpen gegeven heeft. De NVAO heeft deze aanvullende informatie betrokken in haar oordeelsvorming.

2. Formele overwegingen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De externe beoordeling is opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het toepasselijke Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO en volgens de daarbij behorende beslisregels;
- De visitatiecommissie heeft voor de externe beoordeling het door de VLHORA vastgestelde visitatieprotocol gevolgd;
- De externe beoordeling verschafte inzicht in de samenstelling van de visitatiecommissie;
- De externe beoordeling bevat een onderzoek ten gronde naar de aanwezigheid van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de externe beoordeling over de voorliggende opleiding regelmatig en gedegen tot stand is gekomen.

3. Inhoudelijke overwegingen

De NVAO steunt haar inhoudelijke besluitvorming in hoofdzaak op de onderstaande elementen uit het visitatierapport.

Doelstellingen

De *mission statement* van de opleiding luidt dat de opleiding de studenten wil voorbereiden op managementfuncties in bedrijven, overheidsinstellingen en andere organisaties die opereren in een internationale context. De domeinspecifieke competenties van de opleiding zijn ondergebracht in vijf thematische clusters, die de inhoudelijke pijlers van het profiel van de Handelsingenieur vertegenwoordigen: Economics & finance, Management & entrepreneurship, Research & methods, Technology & innovation en Globalisation & sustainability. De academische competenties vindt de commissie adequaat opgesteld. Het academiseringsbeleid van de opleiding en de faculteit is gericht op drie pijlers: het zorgen voor verwevenheid van onderzoek en onderwijs, het creëren van personeelsruimte en onderzoekruimte en het uitbouwen van een onderzoeksbeleid.

De commissie is tevreden over de manier waarop de opleiding zich profileert en is van mening dat de opleiding een visie heeft. De profielkenmerken kunnen nog structureler doorklinken in het domeinspecifieke competentieprofiel van de opleiding. Ook de specifieke profilering rond duurzaamheid wordt te beperkt in het competentieprofiel vertaald. De commissie heeft moeite met de huidige vorm van het (domeinspecifieke deel van het) competentieprofiel. Het competentieprofiel is te uitgebreid om de doelstellingen van de opleiding en dus de domeinspecifieke eisen, consequent door te vertalen naar het programma. De opleiding moet werk maken van een beperkter leerresultatenkader, dat ook beter kan worden gehanteerd voor curriculumopbouw en toetsing.

De commissie is van oordeel dat de vertaling van de opleidingsdoelstellingen in een leerlijnstructuur de inrichting van de opleiding voor alle betrokkenen erg duidelijk maakt. De doelstellingen die de docenten in de ECTS-fiches formuleren, stemmen niet steeds overeen met de competenties die worden opgesomd in het competentieprofiel. De vertaalslag die docenten maken, komt soms wat geforceerd over. Ondanks het feit dat duurzaamheid een expliciete plaats krijgt in het programma in de vorm van de leerlijn Globalisation & sustainability, vindt de commissie dat het te impliciet en ad hoc aan bod komt in de andere opleidingsonderdelen. De academisering van het programma is naar de mening van de commissie ver gevorderd dankzij de verschillende initiatieven die de laatste jaren hiervoor genomen zijn. De actieve onderzoekers, die het programma mee ondersteunen, zorgen voor een doorstroming van (eigen) wetenschappelijk onderzoek naar het curriculum. De commissie vindt dat de competentieontwikkeling van de studenten op een adequate wijze aan bod komt in het programma. De opleiding geeft een sterke impuls aan internationalisering.

De academische fundering en de businessgerichtheid van het programma kunnen volgens de opleiding en conform de visie van de faculteit Economie & management niet los van elkaar worden gezien. De businessoriëntatie van de opleiding uit zich in de gerichtheid van het onderwijs en het onderzoek op economische probleemstellingen in reële organisaties. De academische fundering komt er door oplossingen voor deze problemen aan te bieden, waarbij gebruik gemaakt wordt van de wetenschappelijke inzichten en methoden. De opleiding voorziet doorheen de opleiding zowel een onderzoeks- als een business traject en bewaakt dat beide componenten in evenwicht blijven.

De commissie vindt de structurering van het programma via vijf leerlijnen een sterk punt van de opleiding. Elke leerlijn vormt een inhoudelijk coherente verzameling van opleidingsonderdelen. Zowel de horizontale als de verticale opbouw van de opleidingsonderdelen binnen de leerlijnen is goed uitgewerkt. De commissie is wel van mening dat het profiel van elke leerlijn, met duidelijke leerdoelen en daaraan gekoppelde inhouden van opleidingsonderdelen, nog beter kan worden uitgewerkt. Bovendien is de horizontale afstemming tussen de leerlijnen naar aanvoelen van de commissie nog onvoldoende uitgewerkt. De faculteit Economie & management werkt met een systeem van aangewezen in plaats van verplichte volgtijdelijkheid. De opleiding moet erover waken dat de opbouw van de leerlijnen en daarmee het niveau van de opleiding door de flexibilisering niet in gevaar komt.

Uit de resultaten van de studietijdmetingen en de gesprekken kan de commissie afleiden dat het totale programma studeerbaar is. De commissie is opgetogen over de uitwerking door de faculteit Economie & management van een systeem van 'knipperlichten', waarbij opleidingsonderdelen geclassificeerd worden door studietijd en slaagpercentages met elkaar te verbinden. De commissie heeft vastgesteld dat de faculteit en de opleiding er alles aan doen om een onderwijsomgeving te creëren die een gunstige invloed heeft op het studierendement en de studielast.

Het goed gedocumenteerde en uitgewerkte didactisch concept van de opleiding, vertrekt vanuit de maatschappelijke doelstelling van de opleiding, namelijk het aanbieden van een brede, academisch gefundeerde en internationaal georiënteerde, bedrijfsgerichte opleiding. In het didactische concept is ruimte voorzien voor vier op elkaar afgestemde aspecten: de leerinhouden, de onderwijsmethoden, het gehanteerde studiemateriaal en de wijze waarop de beoogde competenties worden getoetst. Conform het competentieprofiel van de opleiding wordt doorheen het traject een stijgende zelfsturing van de student verwacht. In het begin van het traject voorziet het didactisch concept vooral werkvormen als hoor- en werkcolleges. In een volgende fase komen werkvormen aan bod die passend zijn voor het

Pagina 4 van 12 toepassen en verbreden van kennis en vaardigheden in een praktijkgeoriënteerde context, zoals casestudies en individuele en groepsopdrachten. In latere fasen wordt ruimte voorzien voor werkvormen als discussies, kritische reflectie en zelfstandig projectwerk, waarbij de student in toenemende mate het leerproces zelf in handen neemt. Op masterniveau wordt gebruikgemaakt van slidemateriaal en hoofdstukken uit gespecialiseerde internationale boeken.

De commissie is van mening dat de faculteit Economie & management grote inspanningen levert om een goed toetsbeleid uit te werken. Conform het didactisch concept streeft de faculteit ernaar om toetsvormen in drie clusters te hanteren: traditionele toetsvormen, casusgerichte toetsen of opdrachten voor geïntegreerde vormen van leren en procesgerichte toetsing via portfolio's, zelf-, co- en peerevaluatie. De examenvragen zijn conform de doelstellingen en het didactisch concept van de opleiding. De opleiding gaat systematisch na wat getoetst wordt, hoe dit wordt getoetst en wie verantwoordelijk is voor de toetsing. De docenten hebben een grote autonomie voor de uiteindelijke invulling en vormgeving van hun toetsing.

De masterproef van de opleiding Handelsingenieur omvat 25 studiepunten en is een wetenschappelijk onderbouwde opdracht, waarmee de student zijn kritisch-reflecterende en onderzoeksgesteldheid moet bewijzen. De commissie is van mening dat het voorbereidingstraject naar de masterproef toe adequaat is vormgegeven. Jaarlijks verzamelt de opleiding de thema's voor masterproeven in een facultaire databank, waaruit de student een keuze dienen te maken. De commissie is van mening dat de opleiding voor de masterproef van de opleiding Handelsingenieur, die 25 studiepunten inneemt in het programma, een hoger niveau van probleemstelling en multidisciplinariteit moet ambiëren. De beoordeling van het werk gebeurt op basis van tien evaluatiecriteria, waarbij ruimte voorzien is voor academische vereisten. In zijn algemeenheid vindt de commissie dat de opleiding hierbij de juiste competenties toetst. De opleiding zou ook aspecten als eigen inbreng, zelfstandigheid en creativiteit in het beoordelingskader moeten opnemen. Bovendien is de commissie van mening dat de beoordeling van de masterproef te veel op de structuur en minder op de inhoud gebeurt.

Om toegelaten te worden tot de master Handelsingenieur, moeten kandidaten beschikken over het diploma van bachelor Handelsingenieur, of over een diploma dat de HUB als gelijkwaardig beschouwt. Studenten die niet over een diploma beschikken dat rechtstreekse toegang verleent tot de masteropleiding, kunnen worden toegelaten indien ze slagen voor één van de twee voorbereidingsprogramma's. De opleiding heeft ook een niet onaanzienlijk aandeel zij-instromers. De commissie is van oordeel dat de opleiding over een goede procedure beschikt voor het bepalen van flexibele programma's.

Inzet van personeel

De commissie heeft kennis genomen van duidelijk uitgewerkte procedures voor de aanwerving en selectie van nieuwe personeelsleden. Bij aanwerving van onderwijzend personeel wordt gekeken naar de vereiste onderwijs- en onderzoekskwaliteit van de kandidaten en de inhoudsdeskundigheid. Nieuwe personeelsleden worden bij hun indiensttreding goed begeleid. Jaarlijks werken de decaan en vicedecanen van de faculteit de taakinfilling van de docenten uit, waarbij enerzijds rekening wordt gehouden met de noden van de opleiding en anderzijds wordt uitgegaan van de competenties en interesses van de docent. De opleiding werkt met functioneringsgesprekken en beschikt over een uitgewerkt evaluatiebeleid. De onderzoeks- en onderwijsprestaties worden niet geïntegreerd beoordeeld.

In de taakverdeling van de docenten wordt expliciet voorzien dat zij halftijds worden ingezet voor onderwijs en halftijds aan onderzoek doen. Indien aangewezen kan de toegekende

Pagina 5 van 12 onderzoekstijd verminderen. De onderzoeksoutput van de docenten verbonden aan de faculteit Economie & management is in de voorbije jaren sterk gestegen. Grote variëteit bestaat tussen de verschillende docenten in hun onderzoeksoutput, niettegenstaande het feit dat de meeste van hen beschikken over vijftig percent onderzoekstijd.

De commissie is opgetogen over de academiseringsgraad van het personeel, maar vindt eveneens dat de academisering van het personeel niet te sterk mag doorslaan met als risico een te beperkte aansluiting met de beroepspraktijk.

De opleiding kan in de toekomst overwegen om meer variëteit toe te staan in de onderzoekstijd die aan de docenten wordt toegekend dan de huidige schakering, dan zouden ook onderscheiden outputcriteria mogelijk worden, met verschillende mogelijke combinaties van academische en businessgerichtheid. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding voor heel wat opleidingsonderdelen met gastdocenten en gastsprekers werkt, die hun praktijkervaring in de opleiding kunnen integreren.

In de laatste jaren is het aandeel van de leden met een doctoraat sterk gegroeid. De commissie stelt vast dat de opleiding ruimschoots aan de streefcijfers van de Associatie KULeuven voldoet. De commissie ontving tijdens de visitatie geen klachten over de werkdruk en hoorde bij de studenten een groot enthousiasme over de bereikbaarheid en beschikbaarheid van de docenten. De commissie constateerde dat de docent-studentratio rond de 1:18 ligt. De opleiding is derhalve ruim voorzien van onderwijzend personeel, hetgeen het mogelijk maakt om studenten intensief te begeleiden.

Voorzieningen

De opleiding is gehuisvest in de campus Brussel, die drie gebouwen omvat. De oudere gebouwen worden gerenoveerd en aangepast aan de nieuwste standaarden inzake onderwijscomfort. Het nieuwe T'Serclaesgebouw voorziet in de nodige faciliteiten voor een stimulerende onderzoeksomgeving. De nieuwe centrale bibliotheek is verticaal geconcipeerd en telt acht verdiepingen, met stille studie- en werkruimtes. De commissie was onder de indruk van het nieuwe gebouw en de nieuwe bibliotheek. De pc-lokalen en taallabo's vond ze eveneens adequaat. Belangrijk punt van kritiek vindt de commissie wel de collegezalen in het hoofdgebouw, die vaak geen aulavorm hebben. Bovendien is de commissie ook van mening dat de opleiding zal moeten zorgen voor meer ruimten die geschikt zijn voor onderwijs in kleine groepen, indien ze van plan is meer kleinschalig onderwijs te voorzien.

De commissie is onder de indruk van de variëteit van de voorzieningen op het gebied van studiebegeleiding en de kwaliteitsvolle invulling ervan. De gekozen vorm voor de begeleiding van studenten is uitermate ruim en veelzijdig, zonder betuttelend te zijn. De studentencoaching omvat vier pijlers: trajectbegeleiding, studiebegeleiding, persoonlijk welzijn en de ombudsdienst. De docenten spelen een erg belangrijke rol in de vakinhoudelijke studiebegeleiding. De opleiding schenkt in het kader van de studievoortgangsbewaking bijzondere aandacht aan studenten met een problematische studieduurvertraging.

Interne kwaliteitszorg

De commissie is van mening dat het systeem van interne kwaliteitszorg dat de opleiding en de faculteit Economie & management hanteren, zeer goed uitgewerkt is en effectief bijdraagt aan de kwaliteit van de opleiding. Tijdens de visitatie kreeg de commissie een goed overzicht van het uitgebreide instrumentarium van evaluatiemethoden waarover de opleiding beschikt, waarbij nagenoeg alle aspecten van de opleiding periodiek worden geëvalueerd. De meetresultaten worden op het intranet ter beschikking gesteld en kritische kwaliteitsindicatoren worden gebundeld in scorecards.

Pagina 6 van 12 De commissie apprecieert dat de opleiding aandacht heeft voor nieuwe indicatoren om in het huidige flexibele onderwijssysteem de studievoortgang te kunnen evalueren. De commissie is onder de indruk van het systeem van interne kwaliteitszorg, maar wenst de opleiding en de faculteit wel te wijzen op het gevaar dat de procedures te ver worden doorgetrokken en dat de kwaliteitszorg eerder procedureel dan inhoudelijk wordt. De commissie is van mening dat de opleiding zowel in de procedures als in de praktijk erg verbeteringsgericht is en is van oordeel dat op dit vlak echt sprake is van een lerende organisatie. De resultaten van de metingen worden structureel behandeld in de verschillende overlegorganen van de opleiding, waarbij er duidelijke procedure-eigenaars worden aangeduid. De PDCA-cyclus is naar het oordeel van de commissie in de opleiding goed zichtbaar aanwezig. De commissie kon in de documenten lezen dat de streefdoelen die in het verleden werden opgesteld door de opleiding goed worden opgevolgd. De commissie is van oordeel dat er een grote betrokkenheid is van alle mogelijke doelgroepen bij de kwaliteitszorg. De personeelsleden van de instelling worden bij de kwaliteitszorg betrokken via de agendering van thema's op vergaderingen van de POC's en de leerlijncommissies. Daarnaast beoogt de opleiding om personeelsleden 'eigenaarschap' te geven, waarbij bepaalde personeelsleden expliciet worden aangewezen om bepaalde dossiers op te volgen. Tijdens de gesprekken gaven de docenten aan dat de korte afstand tussen de docenten ervoor zorgt dat ze ook op informele wijze bij het kwaliteitsbeleid betrokken zijn. De studenten worden structureel betrokken bij de kwaliteitszorg. Zo worden de studenten vertegenwoordigd in de verschillende beleids- en overlegorganen van de opleiding. Bovendien is de studentenraad eigenaar van een aantal taakstellingen van het strategie- en werkingsplan. De alumni worden anderhalf jaar na afstuderen bevraagd. Betrokkenheid van het werkveld wordt vormgegeven door enerzijds het contact met gastdocenten en anderzijds de inbreng van de resonantieraad.

Resultaten

Tijdens de gesprekken kon de commissie vaststellen dat de alumni, het werkveld en de studenten zich erg tevreden tonen over het bereikte professionele en academische eindniveau van de opleiding. De vertegenwoordigers van het werkveld benadrukten dat de combinatie van businessgerichtheid en academische fundering zorgt voor een interessant profiel van afgestudeerden, die bovendien direct inzetbaar zijn. Uit de gegevens blijkt dat zowel de resonantieraad als de alumni de competenties in hun algemeenheid valideren, al valt bij de afgestudeerden het grote aandeel respondenten op dat de wiskundige en statistische competenties, de technisch-wetenschappelijke kennis en de kritische ingesteldheid tegenover een wetenschappelijk betoog als minder belangrijk voor het werkveld beschouwt. De commissie vindt dit een merkwaardige vaststelling, aangezien deze competenties haar erg centraal lijken in het profiel van de handelsingenieur. Ook de kwaliteit van de masterproef vindt de opleiding een belangrijke indicator van het gerealiseerde niveau. De commissie heeft zelf ook de masterproeven kunnen inkijken en vond het gemiddelde niveau van de masterproeven aan de maat. Tegelijkertijd zag ze dat er nog variatie is in de kwaliteit van de masterproeven.

De commissie heeft vastgesteld dat de studie-efficiëntie van de studenten verbetert naarmate ze in het traject vorderen. De commissie zag tijdens het visitatiebezoek dat de opleiding ook werkt met alternatieve cijfers om de studierendementen in kaart te brengen, namelijk door de gemiddelde slaagpercentages te berekenen voor alle opleidingsonderdelen van een bepaald opleidingsjaar.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd. De NVAO kan zich dan ook aansluiten bij de bevindingen en overwegingen voor alle facetten en onderwerpen, zoals verwoord in het visitatierapport. De eindconclusie uit het visitatierapport wordt gevolgd.

Aanbevelingen

De NVAO volgt de aanbevelingen van de commissie, in het bijzonder de aanbevelingen over het verder scherpstellen van de doelstellingen en de aandacht voor de variatie binnen de eindwerken.

Bijzonder kenmerk duurzame ontwikkeling

Facet: Differentiatie en profilering

Het kenmerk 'duurzame ontwikkeling' is in het profiel van de opleiding aanwezig. Zo is de 'ingesteldheid tot duurzaam handelen' een aparte competentiecluster binnen de HUB-competenties en vormen 'Globalisation & sustainability' een cluster in de domeinspecifieke competenties. De commissie apprecieert deze aandacht voor duurzame ontwikkeling op het niveau van de profilering en doelstellingen van de opleiding en is van mening dat ze zich hiermee onderscheidt van andere gelijkaardige opleidingen in Vlaanderen. Desalniettemin vindt de commissie dat de specifieke profilering rond duurzame ontwikkeling nog structureler kan worden doorvertaald naar het competentieprofiel. Daarnaast is de commissie van mening dat het in de opleiding nog ontbreekt aan samenhang in de profilering rond duurzame ontwikkeling.

Facet: Kwaliteit

De commissie stelde vast dat de opleiding in 2010 het tweesterrenkeurmerk 'Duurzaam Hoger Onderwijs' behaalde van de Nederlandse Stichting Duurzaam Hoger Onderwijs, hetgeen in Vlaanderen zeer bijzonder is. De toekenning van het keurmerk gebeurde op basis van AISHE-audits (Auditing Instrument for Sustainability in Higher Education). Deze audit meet de mate van inbedding van duurzame ontwikkeling in alle aspecten van de opleiding, zowel onderwijskundig als bedrijfsmatig. Na elke audit worden actiepunten opgesteld om de inbedding van duurzaamheid te optimaliseren. Voor de opleiding Handelingenieur werden 'interne milieuzorg en communicatie' aangeduid als prioritaire actiepunten. Het interdisciplinair assessment project en het spel 'MVO aan het roer' kwamen er mede door de aanbevelingen die uit eerdere audits van de opleiding Milieu- en preventie management naar voren kwamen.

Facet: Concretisering

De commissie kon vaststellen dat duurzame ontwikkeling geconcretiseerd is in het onderwijs en het onderzoek van de opleiding. Hoewel ze enkele voorbeelden kon inkijken rond het thema 'duurzame ontwikkeling', heeft de commissie niet kunnen vaststellen dat in de masterscripties een duidelijk accent op onderzoek over 'duurzame ontwikkeling' aanwezig is. De commissie is van mening dat hoewel 'duurzame ontwikkeling' wel aanwezig is in het onderzoek van de faculteit Economie & management, het nog ontbreekt aan een uitgesproken onderzoeksstrategie rond dit thema. Wel was de commissie tevreden over het feit dat het thema 'duurzaamheid' goed in de breedte, leerlijnoverschrijdend is uitgewerkt, al vindt ze dat dit in het programma nog duidelijker naar voren mag komen.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd. De NVAO kan zich dan ook aansluiten bij de bevindingen en overwegingen voor alle facetten en onderwerpen, zoals verwoord in het visitatierapport. De eindconclusie uit het visitatierapport wordt gevolgd.

4. Academisering

De NVAO heeft bij de analyse van het opleidingsrapport bijzondere aandacht besteed aan het academiseringsproces. Zij heeft zich meer bepaald de vraag gesteld of de realisaties en plannen, op grond waarvan de commissie haar oordeel vormt, voldoende aannemelijk maken dat de academiseringsdoelstellingen in 2013 worden gerealiseerd en de opleiding dan volledig aan de accreditatiecriteria zal beantwoorden. De NVAO heeft daarbij gebruik gemaakt van het accreditatiekader (hoofdstuk 4) ten behoeve van de accreditatie van academiserende opleidingen. Samengevat zijn daarbij volgende criteria aan de orde:

- uit de doelstellingen blijkt duidelijk dat een wetenschappelijke oriëntatie wordt beoogd en er worden onderzoekscompetenties verwoord;
- academisering komt aan bod in de inrichting en opzet van het programma, inbedding van het onderwijs in het onderzoek is - ten minste in eerste aanzet - zichtbaar en de plannen en voornemens geven vertrouwen dat de doelstellingen van het omvormingsdossier worden gerealiseerd;
- een onderzoeksomgeving, die de opleiding ondersteunt en voedt, is in ontwikkeling en de docenten zijn in voldoende mate betrokken bij het onderzoek;
- het is aannemelijk dat de opleiding de academiseringsdoelstellingen in 2012-2013 heeft gerealiseerd en dan dus volledig aan de accreditatiekaders voldoet.

De NVAO stelt vast dat de commissie in 2012 een opleiding aantrof die een duidelijke en adequate visie heeft op de academisering van de opleiding. Binnen de doelstellingen is een competentiecluster voorzien voor Methodologie en academische vorming, die bovendien conform de Vlaamse Kwalificatiestructuur opgesteld zijn. Het academiseringsbeleid van de faculteit is gericht op drie pijlers: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, het creëren van personeelsruimte en onderzoeksruimte en het uitbouwen van een onderzoeksbeleid. Het speerpuntenbeleid dat gevoerd wordt door de faculteit komt voort uit expliciete beleidskeuzes en een organisch gegroeide clustering. Er zijn vier facultaire onderzoekscentra, waaronder verschillende onderzoeksgroepen ressorteren. De commissie spreekt zich zeer positief uit over de academisering van het programma: naast de aanwezigheid van een traject Academische vorming zorgen de actieve onderzoekers voor een doorstroming van (eigen) wetenschappelijk onderzoek naar het curriculum. De academisering heeft tevens gevolgen voor het personeelsbeleid: bij aanwerving zijn vereiste onderzoekskwaliteiten vooropgesteld en wordt advies gevraagd aan de universitaire faculteit, onderzoekscompetenties en –output kennen een expliciete meetsleutel en de taakverdeling voorziet een halftijdse onderzoeksopdracht. Op basis van bovenstaande is voldoende aannemelijk gemaakt dat de opleiding in 2012-2013 aan de academiseringsdoelstellingen zal beantwoorden.

Pagina 9 van 12 **5. Oordelen visitatiecommissie**

De tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie weer.

ONDERWERP	ORDEEL	FACET	ORDEEL
1 Doelstellingen opleiding	V	1.1 niveau en oriëntatie	G
		1.2 domeinspecifieke eisen	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	G
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	G
		2.4 studielast	G
		2.5 toelatingsvoorwaarden	G
		2.6 studieomvang	Ok
		2.7 afstemming vormgeving - inhoud	G
		2.8 beoordeling en toetsing	G
		2.9 masterproef	V
3 Inzet van personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	V
		3.2 kwantiteit	G
		3.3 kwaliteit	V
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	G
		4.2 studiebegeleiding	E
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	G
		5.2 maatregelen tot verbetering	G
		5.3 betrokkenheid	G
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	G
		6.2 onderwijsrendement	G
Bijzondere kwaliteitskenmerken	V	Differentiatie en profilering	V
		Kwaliteit	V
		Concretisering	V

Eindoordeel: positief

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het globaal oordeel van de NVAO weer.

ONDERWERP	ORDEEL
1 Doelstellingen	V
2 Programma	V
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V
Bijzonder kwaliteitskenmerk	V

Eindoordeel: positief

betreffende de accreditatie van de Master of Science handelsingenieur (master) van de HUB-EHSAL.

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

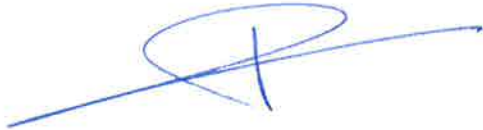
Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master of Science handelsingenieur (master) van de HUB-EHSAL goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd en wordt het bijzonder kwaliteitskenmerk “duurzame ontwikkeling” toegekend. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen die te Brussel wordt georganiseerd.

Gelet op de door de instelling aangevraagde overgangsmatige regeling inzake academisering wordt de accreditatie verleend voor een periode van 6 jaar.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2013-2014 tot en met het einde van het academiejaar 2018-2019

Den Haag, 17 september 2013

Voor de NVAO,

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

---

¹ Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport. Bij e-mail van 12 september 2013 heeft de instelling gereageerd op het ontwerp van accreditatierapport. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen in het accreditatierapport.

Pagina 12 van 12 **Bijlage 1 – Gegevens opleiding**

– naam instelling	HUB-EHSAL
– adres instelling:	Warmoesberg 26 B-1000 BRUSSEL BELGIE
– aard instelling	ambtshalve geregistreerd
– graad, kwalificatie, specificatie	Master of Science handelsingenieur
– niveau en oriëntatie	master
– studieomvang	120 studiepunten
– opleidingsvarianten	
– afstudeerrichtingen:	geen
– studietraject voor werkstudenten:	geen
– vestiging opleiding	Brussel
– onderwijstaal	Nederlands
– (delen van) studiegebieden	Handelswetenschappen en bedrijfskunde
– bijkomende titel	Handelsingenieur